

СХВАЛЕНО

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням педагогічної ради
Протокол № ____ від _____

Директор Центру науково-технічної творчості
_____ Олена СОЛОДОВЕНКО

**КОДЕКС
БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
ЦЕНТРУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ
БІЛОЦЕРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

**Біла Церква
2025 р.**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I.	
ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ	4
РОЗДІЛ II.	
ЗАВДАННЯ КБОС	4
РОЗДІЛ III.	
ВИЗНАЧЕННЯ ЧИННИКІВ РИЗИКУ НАСИЛЬСТВА ПРОТИ ДИТИНИ ТА АЛГОРИТМ ДІЙ ЩОДО ЇХ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПОДОЛАННЯ	5
АЛГОРИТМ ДІЙ ЩОДО ЇХ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПОДОЛАННЯ НАСИЛЛЯ	6
РОЗДІЛ IV.	
БУЛІНГ	11
ПОРЯДОК РЕАГУВАННЯ НА ВИПАДКИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)	12
Подання заяв або повідомлень про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти	15
Порядок подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькуванню) в ЦНТТ БМР	19
РОЗДІЛ V.	
АЛГОРИТМ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ БУЛІНГУ	23
РОЗДІЛ VI.	
ПОРЯДОК РЕАГУВАННЯ У ВИПАДКАХ НАСИЛЬСТВА ПРОТИ ДІТЕЙ	24
РОЗДІЛ VII.	
ПРИНЦИПИ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ ДАНИХ ДИТИНИ	25
РОЗДІЛ VIII.	
ПРИНЦИПИ ЗАХИСТУ ЗОБРАЖЕНЬ	26
РОЗДІЛ IX.	
ПРИНЦИПИ ДОСТУПУ ДІТЕЙ ДО МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	27
РОЗДІЛ X.	
МОНІТОРИНГ КБОС	28
РОЗДІЛ XI.	
РЕАГУВАННЯ НА ПОРУШЕННЯ ПУНКТИВ ДОКУМЕНТУ	30
РОЗДІЛ XII	
ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ	31

ВСТУП

Основними ідеями сучасної освіти є ідеї забезпечення прав, свобод та інтересів дітей. Концепція Нової української школи (далі – НУШ) вимагає реформування існуючого алгоритму розвивальної, корекційної та профілактичної роботи. Сучасний заклад позашкільної освіти виконує функції не тільки навчання, а й створення простору для повноцінного розвитку здобувачів освіти, осередку успішних, креативних, щасливих людей. Для реалізації цього завдання необхідна атмосфера фізичного, соціального та психологічного комфорту всіх учасників освітнього процесу – безпечного освітнього середовища.

Безпечне освітнє середовище – сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та моральної шкоди, зокрема, внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та будівельних норм і правил, захисту персональних даних, законодавства щодо булінгу (цькування) шляхом фізичного та психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації, поширення неправдивих відомостей, пропаганди та агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин.

Кодекс безпечного освітнього середовища (далі – Кодекс або КБОС) – це документ, який регулює діяльність закладу освіти, пов'язану з порушенням прав особистості на безпеку, а також питання її підтримки і втручання в ситуації, коли може виникати загроза її життю, здоров'ю та благополуччю.

За основу Кодексу безпечного освітнього середовища ЦНТТ БМР взято Кодекс безпечного освітнього середовища БПМЛГ № 16, який розроблено відповідно до «Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. – К. : – 2018. – 56 с. (*Схвалено Міністерством освіти і науки України (протокол № 2 від 13 червня 2018 р. Рекомендовано Вченою радою Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 2 від 25 квітня 2018 р.)*).

КБОС відповідає іншим правилам і процедурам, що вже застосовуються у закладі освіти для захисту прав, благополуччя учасників освітнього процесу та реалізується через розробку та запровадження закладом освіти критеріїв безпеки дітей та дорослих через знайомство з особливостями функціонування безпечного освітнього середовища.

РОЗДІЛ І.

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

1. Працівник – особа, яка працює у закладі освіти згідно з трудовою угодою або за контрактом.

2. Дитина – будь-яка особа віком до 18 років.

3. Особа, уповноважена представляти дитину – один з її рідних або прийомних батьків, законний опікун.

4. Дозвіл батьків (опікунів) означає дозвіл, наданий хоча б одним з батьків дитини. Проте, якщо між батьками дитини немає згоди, їм має бути повідомлено, що питання повинно бути вирішено в родині або опікунському суді.

5. Насильство проти дитини розуміється як дії проти дитини, що підлягають покаранню та є забороненими, скоєні будь-якою особою, зокрема, працівником закладу освіти, або дії, які загрожують благополуччю дитини, зокрема, неналежний догляд за нею.

6. Особа, відповідальна за безпечне користування мережею Інтернет – працівник закладу освіти, призначений керівником для контролю за користуванням дітьми мережею Інтернет на території навчального закладу та їх безпеку під час такого користування.

7. Особисті дані дитини – будь-яка інформація, за допомогою якої можна ідентифікувати дитину.

РОЗДІЛ ІІ.

ЗАВДАННЯ КБОС

КБОС розроблено з метою створення безпечного освітнього простору в закладі освіти. Аналізуючи результати анкетування учасників освітнього процесу у сфері безпечного освітнього середовища були визначені **основні завдання Кодексу:**

- виявити чинники, які перешкоджають безпеці учасників освітнього процесу;
- відпрацювати систему узгоджених поглядів і уявлень всіх учасників освітнього процесу про безпечне освітнє середовище закладу;
- обґрунтувати умови організації безпечного освітнього середовища та вимоги (критерії) до його ефективної організації для кожного учасника освітнього процесу;

- скласти доступний алгоритм реагування та протидії булінгу;
- сформулювати конкретні рекомендації здобувачам освіти, педагогічним працівникам, адміністрації закладу, батькам щодо організації безпечного середовища у закладі освіти;
- скласти мінімальну та доступну програму навчання для здобувачів освіти, педагогів, батьків.

РОЗДІЛ III.

ВИЗНАЧЕННЯ ЧИННИКІВ РИЗИКУ НАСИЛЬСТВА ПРОТИ ДИТИНИ ТА АЛГОРИТМ ДІЙ ЩОДО ЇХ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПОДОЛАННЯ

ПСИХОЛОГІЧНЕ, ФІЗИЧНЕ, ЕКОНОМІЧНЕ, СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЛЯ

Насильство – це будь-які навмисні дії однієї людини по відношенню до іншої, які порушують її конституційні права й свободи, наносять їй моральну шкоду, шкоду її фізичному чи психічному здоров'ю.

Фізичне насильство – це нанесення тілесних ушкоджень, які завдають болю, призводять до порушень психічного та фізичного здоров'я чи навіть смерті; це штовхання і смикання; удари, стусани, побиття; знущання, викручування рук; жбурляння предметів; спроби задушити тощо.

Психологічне насильство – це тиск на психіку іншої людини, який проявляється у нанесенні словесних образ, погроз, залякуванні, переслідуванні, а саме:

- ігноруванні її почуттів і потреб;
- залякуванні;
- погрозах;
- безпідставному покаранні;
- нищенні особистих речей;
- навіюванні почуття провини і страху;
- брехні, звинуваченнях, приниженні, прізвиськах.

Сексуальне насильство – це зазіхання на статеву недоторканість особи, а також дії сексуального характеру по відношенню до неповнолітнього; небажані сексуальні дотики; домагання;

Економічне насильство:

- постійне голодування через нестачу їжі;
- вага дитини значною мірою не відповідає її віковій нормі (за визначенням медичного працівника);
- часті запізнення до школи, брудний одяг, одягання не за погодою;
- пропуски занять у школі;
- втомлений і хворобливий вигляд;
- загальна занедбаність;
- дитина жебракує, втікає з дому.

АЛГОРИТМ ДІЙ ЩОДО ЇХ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПОДОЛАННЯ НАСИЛЛЯ

Батькам здобувачів освіти

Фізичний булінг (насильство)

Якщо ви підозрюєте, що вашу дитину піддають фізичному насильству, то:

1. Почніть випадкову розмову – запитайте, як справи в школі. На основі отриманих відповідей з'ясуйте у дитини, чи вів хтось себе образливо щодо неї. Намагайтеся стримувати емоції.

2. Виясніть ситуацію, що склалася з вчителем, директором, перед тим, як звертатися до вищих органів.

3. Документуйте дати і час інцидентів, пов'язаних зі знущаннями, відповідну реакцію залучених осіб та дії, які були зроблені.

4. Не звертайтеся до батьків булера, щоб розв'язати проблему самостійно. Якщо фізичне насильство над вашою дитиною продовжується й вам потрібна додаткова допомога за межами школи, зверніться до місцевих правоохоронних органів.

5. Намагайтеся налаштувати дитину на позитивний лад, адже потрібно жити, спілкуватися і співпрацювати далі.

Соціальний/психологічний булінг (насильство)

1. Стежте за змінами настрою своєї дитини, її небажанням спілкуватися з однолітками, ходити до школи тощо.

2. Розмовляйте з дитиною, запитуйте, як пройшов її день і т. ін.

3. Виясніть ситуацію з вчителем, директором, перш ніж звертатися до вищих органів.

4. Разом придумуйте основні фрази, які дитина може сказати своєму кривдникові твердим, але не ворожим тоном, наприклад: «Твої слова неприємні», «Дай мені спокій» тощо.

5. Не обговорюйте поведінку вчителя у присутності дітей. Навіть, якщо у Вас з'явилися якісь претензії – звертайтеся напяму.

6. Допмагайте дітям у всьому шукати позитивні моменти, звертайте увагу на хороші якості людей.

7. Найкраще показувати, як правильно діяти в тій чи іншій ситуації – власний приклад.

Кібербулінг (насилля в Інтернеті)

1. Здійснюйте батьківський контроль. Робіть це обережно з огляду на вікові особливості дітей (для молодших – обмежте доступ до сумнівних сайтів, для старших – час від часу переглядайте історію браузера).

2. Застерігайте від передачі інформації у мережі. Поясніть, що є речі, про які не говорять зі сторонніми: прізвище, номер телефону, адреса, місце та час роботи батьків, відвідування школи та гуртків – мають бути збережені у секреті.

3. Навчіть критично ставитися до інформації в Інтернеті. Не все, що написано в мережі – правда. Якщо є сумніви в достовірності – хай запитує у старших.

4. Розкажіть про правила поведінки в мережі. В Інтернеті вони такі самі, як і в реальності, зокрема, повага до співрозмовників.

5. Станьте прикладом. Оволодійте навичками безпечного користування Інтернетом, використовуйте його за призначенням, і ваші діти робитимуть так само.

6. Повідомте про кібербулінг у заклад освіти та Інтернет-провайдера.

7. Якщо кібербулінг загострюється і містить погрози та повідомлення явного сексуального характеру, зв'яжіться з правоохоронними органами.

8. Встановіть на гаджетах «батьківський контроль», пароль і т. ін.

9. Слідкуйте за тим, щоб дитина використовувала лише корисну та цікаву інформацію з Інтернету, яка буде необхідна для навчання або загального саморозвитку.

Якщо дитина потерпає від знущань кібербулера, їй буде дуже складно зізнатися у цьому батькам чи ще комусь. На це є декілька причин:

- страх, що дорослі не зрозуміють сенсу проблеми;
- страх бути висміяним через буцімто незначну проблему;

- страх бути покараним чи що постраждає хтось рідний за «донос» на булера, особливо, якщо цькування зайшли далеко і дитина під контролем агресора;
- страх з'ясувати, що «сам винен», і знущання цілком справедливі.

Отже, в основі всіх причин мовчання лежить страх за себе чи близьких. У свою чергу, це є наслідком заниженої самооцінки. Боротьбу з кібербулінгом ускладнює безкарність в онлайн-просторі, коли кожен може видати себе за будь-кого, не відповідаючи за наслідки дій. Батькам та вчителям необхідно виховувати в дитині упевненість в собі, розказувати їй про небезпеку, будувати довірливі відносини, щоб у разі виникнення негативної ситуації хлопчик чи дівчинка одразу ж звертались по допомогу дорослих, або ж не реагували на негатив.

Якщо дитина повідомляє вам про те, що вона або ще хтось піддається булінгу, підтримайте її, похваліть дитину за те, що вона набралася сміливості і розповіла вам про це, зберіть інформацію (при цьому не варто сердитися і звинувачувати саму дитину). Підкресліть різницю між доносом з метою просто неприємно дошкулити комусь і відвертою розмовою з дорослою людиною, яка може допомогти. Завжди вживайте заходів проти булінгу, особливо, якщо насильство приймає важкі форми або постійний характер, зв'яжіться з учителем або директором школи вашої дитини, щоб контролювати ситуацію до тих пір, поки вона не вирішиться.

Здобувачам освіти

Психологічний булінг, фізичний та кібербулінг (якщо Ви учасник, жертва або свідок)

1. Реакція:

- намагайтеся завжди залишатися спокійними, реагуйте на грубість спокійно, врівноважено;
- толерантно зробіть зауваження порушникові;
- нагадайте про КБОС і відповідальність щодо його дотримання.

2. Ігнорування. Ігноруйте кривдника. Якщо є можливість, намагайтесь уникнути сварки, зробіть вигляд, що вам байдуже і йдіть геть.

3. Гумор. Якщо ситуація не дозволяє вам піти, зберігаючи самовладання, використайте гумор.

4. Стриманість. Стримуйте гнів і злість. Адже це саме те, чого домагається кривдник. Говоріть спокійно і впевнено, покажіть силу духу.

5. Уникнення. Не вступайте в бійку. Кривдник тільки й чекає приводу, щоб застосувати силу. Що агресивніше ви реагуєте, то більше шансів опинитися в загрозовій для вашої безпеки і здоров'я ситуації.

6. Не мовчати! Обговоріть такі загрозові ситуації з людьми, яким ви довіряєте. Це допоможе вибудувати правильну лінію поведінки і припинити насилля.

Серйозне і відповідальне ставлення до прийнятих правил – запорука безпечного та максимально комфортного співіснування учасників освітнього середовища.

Працівникам закладу освіти

1. Реагування. На будь-які прояви насилля реагувати адекватно. Не бути спостерігачем – намагатися втрутитися аби вирішити конфлікт.

2. Стриманість. Стримуйте гнів і злість. Адже це саме те, чого домагається кривдник. Говоріть спокійно і впевнено.

3. Не мовчати!

– Обговорюйте загрозові ситуації з учнями, з колегами, по можливості – з психологом. Це допоможе прийняти правильні рішення, вибудувати правильну лінію поведінки й припинити насилля (*якщо Ви учасник, жертва або свідок*).

– Повідомити про ситуацію керівництво школи.

4. Випередження. Бути активним, креативним, опрацьовувати нові методи роботи з учнями, налаштовувати дітей на позитивний та доброзичливий лад.

5. Бути прикладом. Розповідати, як діяти правильно можна безліч разів, але насправді показувати правильну модель поведінки потрібно, в першу чергу, на власному прикладі.

6. Директор закладу освіти у разі не вирішення проблеми **звертається до компетентних органів** (в поліцію, відділ ювенальної превенції, ССД м. Біла Церква).

7. Усі працівники та інші особи, яким стало відомо про випадок насильства або будь-які пов'язані з ним питання в межах своїх службових обов'язків, повинні **зберігати конфіденційність**, за винятком інформації, яка передається компетентним органам відповідно до порядку реагування.

Дисциплінарні заходи повинні мати виховний, а не каральний характер. Осуд, зауваження, догана мають бути спрямовані на вчинок учня і його можливі наслідки, а не на особистість порушника правил.

Жоден випадок насильства або цькування і жодну скаргу не можна залишати без уваги. Учням важливо пояснити, що будь-які насильницькі дії, образливі слова є неприпустимими. Реакція має бути негайною (зупинити бійку, припинити знущання) та більш суворою при повторних випадках агресії.

Аналізуючи ситуацію, треба з'ясувати, що трапилося, вислухати обидві сторони, підтримати потерпілого й обов'язково поговорити із кривдником, щоб зрозуміти, чому він або вона так вчинили, що можна зробити, щоб таке не повторилося. До такої розмови варто залучити шкільного психолога.

Здобувачам освіти треба пояснити, що навіть пасивне спостереження за знущаннями і бійкою надихає кривдника продовжувати свої дії. Свідки події повинні захистити жертву насильства і, якщо треба, покликати на допомогу дорослих.

Потрібно запровадити механізми повідомлення про випадки насильства, щоб діти не боялися цього робити. Ці механізми повинні забезпечувати учням підтримку і конфіденційність, бути тактовними.

Для успішного попередження та протидії насильству проводити заняття для здобувачів освіти з навчання навичок ефективного спілкування та мирного розв'язання конфліктів.

ВІДВІДУВАННЯ

Батькам здобувачів освіти

1. Виконувати свої батьківські обов'язки належним чином.
2. Зробити все для того, щоб о 8:15 дитина вже була у школі і не запізнювалася.
3. Якщо трапилося так, що Ви знаєте, що дитина може запізнитися, то попередьте про це класного керівника.
4. Якщо Ви заздалегідь знаєте, що дитину потрібно залишити вдома або ж щось трапилося непередбачуване, цього ж дня потрібно повідомити про це керівника гуртка (де вказати причину відсутності дитини).
5. Розуміти важливість позашкільного освітнього процесу.

Здобувачам освіти

1. Приходити в ЦНТТ БМР за розкладом роботи гуртка.
2. Якщо виникли непередбачувані обставини, і вам необхідно залишитися вдома, або ж Ви знаєте, що запізнитесь, то нагадати батькам про те, що потрібно повідомити про це керівника гуртка.
3. Дотримуватись правил етики, культури спілкування з усіма учасниками освітнього процесу.

Керівникам гуртків

1. Проводити облік відвідування гуртка та відмічати відсутніх у журналі гурткової роботи.
2. У випадку неповідомлення батьками причини відсутності/запізнення дитини, з'ясувати її.
3. Організовувати діяльність гуртка на засадах партнерства, взаємоповаги та взаємодовіри.

Працівникам закладу освіти

1. **Толерантно ставитись** до усіх учасників освітнього процесу. У разі необхідності – робити зауваження коректно.
2. **Пам'ятати:** будь-яке насильство, жорстоке поводження, дискримінація, булінг (цькування) у закладі освіти є неприйнятним та карається законом.
3. **Здоров'язберігаюча компетентність** є пріоритетною для усіх учасників освітнього процесу.

РОЗДІЛ IV.

БУЛІНГ

Булінг (знущання, цькування, залякування) – це зарозуміла, образлива поведінка, пов'язана з дисбалансом влади, авторитету або сили. Булінг проявляється у багатьох формах: є вербальна, фізична, соціальна форми булінгу, а також кіберзалякування.

1. Вербальний булінг

Словесне знущання або залякування за допомогою образливих слів, яке включає в себе постійні образи, погрози й неповажні коментарі про кого-небудь

(про зовнішній вигляд, релігію, етнічну приналежність, інвалідність, особливості стилю одягу і т. п.).

2. Фізичний булінг

Фізичне залякування або булінг за допомогою агресивного фізичного залякування полягає в багаторазово повторюваних ударах, стусанах, підніжках, блокуванні, штовханні й дотиках небажаним і неналежним чином.

3. Соціальний булінг

Соціальне залякування або булінг із застосуванням тактики ізоляції припускає, що когось навмисно не допускають до участі в роботі групи, трапезі за обіднім столом, гри, занять спортом чи громадської діяльності.

4. Кіберзалякування

Кіберзалякування (кібернасильство) або булінг у кіберпросторі полягає у звинуваченні когось з використанням образливих слів, брехні та неправдивих чуток за допомогою електронної пошти, текстових повідомлень, повідомлень у соціальних мережах. Сексистські, расистські та подібні їм повідомлення створюють ворожу атмосферу, навіть якщо не спрямовані безпосередньо на дитину.

ПОРЯДОК РЕАГУВАННЯ НА ВИПАДКИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

Загальні положення

1. Цей Порядок визначає механізм реагування на випадки булінгу (цькування) в Центрі науково-технічної творчості, а також закладах освіти всіх типів і форм власності, крім тих, які забезпечують здобуття освіти дорослих, у тому числі післядипломної освіти.

2. Терміни, використані у цьому Порядку, вживаються у таких значеннях:

- **кривдник (булер)** – учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, яка вчиняє булінг (цькування) щодо іншого учасника освітнього процесу;
- **потерпілий (жертва булінгу)** – учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, щодо якої було вчинено булінг (цькування);
- **спостерігачі** – свідки та (або) безпосередні очевидці випадку булінгу (цькування);
- **сторони булінгу (цькування)** – безпосередні учасники випадку: кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності).

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у законах України «Про освіту», «Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».

3. Проявами, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування) учасника освітнього процесу в закладі освіти, є:

- замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- невірноважена поведінка;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- різка зміна звичної для дитини поведінки;
- уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;
- відлюдкуватість, уникнення спілкування;
- ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;
- занижена самооцінка, наявність почуття провини;
- поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
- схильність до пропуску навчальних занять;
- відмова відвідувати заклад освіти з посиланням на погане самопочуття;
- депресивні стани;
- аутоагресія (самоушкодження);
- суїцидальні прояви;
- явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);
- намагання приховати травми та обставини їх отримання;
- скарги дитини на біль та (або) погане самопочуття; пошкодження чи зникнення особистих речей; вимагання особистих речей, їжі, грошей; жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці;
- наявність фото-, відео- та аудіоматеріалів фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;
- наявні пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей.

4. До булінгу (цькування) в закладі належать випадки, які відбуваються безпосередньо в приміщенні закладу та на прилеглих територіях (включно з навчальними приміщеннями, проведення заходів, коридорами, вбиральнями тощо) та (або) за межами закладу під час заходів, передбачених освітньою програмою, планом роботи ЦНТТ БМР, та інших освітніх заходів, що організовуються за згодою керівника закладу, в тому числі дорогою до (із) закладу.

Ознаками булінгу (цькування) є систематичне вчинення учасниками освітнього процесу діянь стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, в тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, а саме:

- умисне позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні освітніх послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру;
- словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;
- будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток;
- будь-яка форма небажаної фізичної поведінки, зокрема ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів;
- інші правопорушення насильницького характеру.

5. Суб'єктами реагування у разі настання випадку булінгу (цькування) в закладі (далі – суб'єкти реагування) є:

- служба освітнього омбудсмена;
- служба у справах дітей;
- центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- органи місцевого самоврядування;
- керівник та інші працівники закладів освіти;
- засновник (засновники) закладів освіти або уповноважений ним (ними) орган;
- територіальні органи (підрозділи) Національної поліції України.

Суб'єкти реагування на випадки булінгу (цькування) в закладі діють у межах повноважень, передбачених законодавством та цим Порядком.

6. Суб'єкти реагування здійснюють заходи, спрямовані на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі згідно з Планом заходів, спрямованих на

запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти, затвердженим центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

7. Педагогічні (науково-педагогічні) та інші працівники закладу освіти у разі, якщо вони виявляють булінг (цькування), зобов'язані:

- вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;
- за потреби надати домедичну допомогу та викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
- звернутись (за потреби) до територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України;
- повідомити керівника закладу освіти та принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

Подання заяв або повідомлень про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти

1. Учасники освітнього процесу можуть повідомити про випадок булінгу (цькування), стороною якого вони стали або підозрюють про його вчинення стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу або про який отримали достовірну інформацію, керівника закладу освіти або інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) в закладі освіти.

У закладі освіти заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) або підозру щодо його вчинення приймає керівник закладу. Повідомлення можуть бути в усній та (або) письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.

2. Керівник закладу освіти у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування):

- невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України, принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування);
- за потреби викликає бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
- повідомляє службу у справах дітей з метою вирішення питання щодо соціального захисту малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною

булінгу (цькування), з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування) та вжиття заходів для усунення таких причин;

- повідомляє центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з метою здійснення оцінки потреб сторін булінгу (цькування), визначення соціальних послуг та методів соціальної роботи, забезпечення психологічної підтримки та надання соціальних послуг;
- скликає засідання комісії з розгляду випадку булінгу (цькування) (далі - комісія) не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення.

Відповідальна особа

1. Відповідальною особою призначається працівник закладу з числа педагогічних працівників.
2. До функцій відповідальної особи відноситься прийом та реєстрація заяв, повідомлення керівника закладу освіти про випадки булінгу.
3. Відповідальна особа призначається наказом керівника закладу.
4. Інформація про відповідальну особу та її контактний телефон оприлюднюється на офіційному веб-сайті закладу.

Склад комісії, права та обов'язки її членів

1. Склад комісії затверджує наказом керівник закладу освіти. Комісія виконує свої обов'язки на постійній основі.
2. Склад комісії формується з урахуванням основних завдань комісії.

Комісія складається з голови та членів комісії. До складу комісії входять педагогічні працівники, у тому числі практичний психолог закладу.

До участі в засіданні комісії за згодою залучаються батьки або інші законні представники малолітніх або неповнолітніх сторін булінгу (цькування), а також можуть залучатися представники інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) в закладі.

3. Головою комісії є керівник закладу освіти.

Голова комісії організовує її роботу і відповідає за виконання покладених на комісію завдань, головує на її засіданнях та визначає перелік питань, що підлягають розгляду.

Голова комісії визначає функціональні обов'язки кожного члена комісії. У разі відсутності голови комісії його обов'язки виконує практичний психолог,

уповноважена особа для здійснення невідкладних заходів реагування у випадках виявлення фактів насильства (булінгу).

4. Член комісії має право:

- ознайомлюватися з матеріалами, що стосуються випадку булінгу (цькування), брати участь у їх перевірці;
- подавати пропозиції, висловлювати власну думку з питань, що розглядаються;
- брати участь у прийнятті рішення шляхом голосування;
- висловлювати окрему думку усно або письмово;
- вносити пропозиції до порядку денного засідання комісії.

5. Член комісії зобов'язаний:

- особисто брати участь у роботі комісії;
- не розголошувати стороннім особам відомості, що стали йому відомі у зв'язку з участю у роботі комісії, і не використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб;
- виконувати в межах, передбачених законодавством та посадовими обов'язками, доручення голови комісії;
- брати участь у голосуванні.

Порядок роботи комісії

1. Метою діяльності комісії є припинення випадку булінгу (цькування) в закладі; відновлення та нормалізація стосунків, створення сприятливих умов для подальшого здобуття освіти, де стався випадок булінгу (цькування); з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування), та вжиття заходів для усунення таких причин; оцінка потреб сторін булінгу (цькування) в соціальних та психолого-педагогічних послугах та забезпечення таких послуг.

2. Діяльність комісії здійснюється на принципах:

- законності;
- верховенства права;
- поваги та дотримання прав і свобод людини;
- неупередженого ставлення до сторін булінгу (цькування);
- відкритості та прозорості;
- конфіденційності та захисту персональних даних;
- невідкладного реагування;
- комплексного підходу до розгляду випадку булінгу (цькування);
- нетерпимості до булінгу (цькування) та визнання його суспільної небезпеки.

Комісія у своїй діяльності забезпечує дотримання вимог Законів України «Про інформацію», «Про захист персональних даних».

3. До завдань комісії належать:

- збір інформації щодо обставин випадку булінгу (цькування), зокрема пояснень сторін булінгу (цькування), батьків або інших законних представників малолітніх або неповнолітніх сторін булінгу (цькування); висновків практичного психолога закладу; відомостей служби у справах дітей та центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; експертних висновків (за наявності), якщо у результаті вчинення булінгу (цькування) була завдана шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого; інформації, збереженої на технічних засобах чи засобах електронної комунікації (Інтернет, соціальні мережі, повідомлення тощо); іншої інформації, яка має значення для об'єктивного розгляду заяви;
- розгляд та аналіз зібраних матеріалів щодо обставин випадку булінгу (цькування) та прийняття рішення про наявність/відсутність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві.

У разі прийняття рішення комісією про наявність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві, до завдань комісії також належать:

- оцінка потреб сторін булінгу (цькування) в отриманні соціальних та психолого-педагогічних послуг та забезпечення таких послуг, в тому числі із залученням фахівців служби у справах дітей та центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- визначення причин булінгу (цькування) та необхідних заходів для усунення таких причин;
- визначення заходів виховного впливу щодо сторін булінгу (цькування) у гуртку, де стався випадок булінгу (цькування);
- моніторинг ефективності соціальних та психолого-педагогічних послуг, заходів з усунення причин булінгу (цькування), заходів виховного впливу та корегування (за потреби) відповідних послуг та заходів;
- надання рекомендацій для педагогічних працівників закладу щодо доцільних методів здійснення освітнього процесу та інших заходів з малолітніми чи неповнолітніми сторонами булінгу (цькування), їхніми батьками або іншими законними представниками;
- надання рекомендацій для батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

4. Формою роботи комісії є засідання, які проводяться у разі потреби. Дату, час і місце проведення засідання комісії визначає її голова.

5. Засідання комісії є правоможним у разі участі в ньому не менш як двох третин її складу.

6. Уповноважена особа для здійснення невідкладних заходів реагування у випадках виявлення фактів насильства (булінгу) не пізніше вісімнадцятої години дня, що передує дню засідання комісії, повідомляє членів комісії, а також заявника та інших заінтересованих осіб про порядок денний запланованого засідання, дату, час і місце його проведення, а також надає/надсилає членам комісії та зазначеним особам необхідні матеріали в електронному або паперовому вигляді.

7. Рішення з питань, що розглядаються на засіданні комісії, приймаються шляхом відкритого голосування більшістю голосів від затвердженого складу комісії. У разі рівного розподілу голосів голос голови комісії є вирішальним.

8. Під час проведення засідання комісії складається протокол засідання комісії.

9. Особи, залучені до участі в засіданні комісії, зобов'язані дотримуватись принципів діяльності комісії, зокрема не розголошувати стороннім особам відомості, що стали їм відомі у зв'язку з участю у роботі комісії, і не використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб.

Особи, залучені до участі в засіданні комісії, під час засідання комісії мають право:

- ознайомлюватися з матеріалами, поданими на розгляд комісії;
- ставити питання по суті розгляду;
- подавати пропозиції, висловлювати власну думку з питань, що розглядаються.

10. Голова комісії доводить до відома учасників освітнього процесу рішення комісії згідно з протоколом засідання та здійснює контроль за їхнім виконанням.

11. Строк розгляду комісією заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) в закладі та виконання нею своїх завдань не має перевищувати десяти робочих днів із дня отримання заяви або повідомлення керівником закладу освіти.

Порядок подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькування) в ЦНТТ БМР

Загальні питання

1. Цей Порядок розроблено відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)».

2. Цей Порядок визначає процедуру подання та розгляду заяв про випадки булінгу (цькуванню).

3. Заявниками можуть бути здобувачі освіти, їх батьки/законні представники, працівники та педагогічні працівники закладу та інші особи.

4. Заявник забезпечує достовірність та повноту наданої інформації.

5. У цьому Порядку терміни вживаються у таких значеннях:

Булінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

Подання заяви про випадки булінгу (цькування)

1. Здобувачі освіти, працівники та педагогічні працівники, батьки та інші учасники освітнього процесу, яким стало відомо про випадки булінгу (цькування), учасниками або свідками якого стали, або підозрюють його вчинення по відношенню до інших осіб за зовнішніми ознаками, або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб зобов'язані повідомляти керівнику закладу.

2. Розгляд та неупереджене з'ясування обставин випадків булінгу (цькування) здійснюється відповідно до поданих заявниками заяв про випадки булінгу (цькування) (далі – Заява).

3. Заяви, що надійшли на електронну пошту закладу отримує секретар, яка зобов'язана терміново повідомити керівника закладу та відповідальну особу.

4. Прийом та реєстрацію поданих Заяв здійснює відповідальна особа, а в разі її відсутності – особисто керівник закладу або методист.

5. Заяви реєструються в окремому журналі реєстрації заяв про випадки булінгу (цькування).

6. Форма та примірний зміст Заяви оприлюднюється на офіційному веб-сайті закладу.

7. Датою подання заяв є дата їх прийняття.

8. Розгляд Заяв здійснює керівник закладу з дотриманням конфіденційності.

Комісія з розгляду випадків булінгу (цькування)

1. За результатами розгляду Заяви керівник закладу видає рішення про проведення розслідування випадків булінгу (цькування) із визначенням уповноважених осіб.
2. З метою розслідування випадків булінгу (цькування) уповноважені особи мають право вимагати письмові пояснення та матеріали у сторін.
3. Для прийняття рішення за результатами розслідування керівник закладу створює комісію з розгляду випадків булінгу (цькування) (далі – Комісія) та скликає засідання.
4. Комісія створюється наказом керівника закладу.
5. До складу комісії можуть входити педагогічні працівники, психолог, батьки постраждалого та булера, керівник закладу та інші заінтересовані особи.
6. Комісія у своїй діяльності керується законодавством України та іншими нормативними актами.
7. Якщо Комісія визначила, що це був булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, то керівник закладу зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції (ювенальна поліція) та службу у справах дітей.
8. У разі, якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг (цькування), а постраждалий не згодний з цим, то він може одразу звернутись до органів Національної поліції України із заявою, про що керівник закладу має повідомити постраждалого.
9. Рішення Комісії приймаються більшістю її членів та реєструються в окремому журналі, зберігаються в паперовому вигляді з оригіналами підписів всіх членів Комісії.
10. Потерпілий чи його/її представник можуть звертатися відразу до уповноважених органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та службу у справах дітей з повідомленням про випадки булінгу (цькування).
11. Батьки зобов'язані виконувати рішення та рекомендації Комісії.

Терміни подання та розгляду Заяв

1. Заявники зобов'язані терміново повідомляти керівнику закладу про випадки булінгу (цькування), а також подати Заяву.
2. Рішення про проведення розслідування із визначенням уповноважених осіб видається **протягом 1 робочого дня** з дати подання Заяви.

3. Розслідування випадків булінгу (цькування) уповноваженими особами здійснюється протягом 3 робочих днів з дати видання рішення про проведення розслідування.

4. За результатами розслідування **протягом 1 робочого дня** створюється Комісія та призначається її засідання на визначену дату але не пізніше чим через 3 робочих дні після створення Комісії.

5. Керівник закладу зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції (ювенальна поліція) та службу у справах дітей про кваліфікований Комісією випадок булінгу (цькування) **протягом одного робочого дня**.

Реагування на доведені випадки булінгу

1. На основі рішення комісії з розгляду випадків булінгу (цькування), яка кваліфікувала випадок як булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, директор закладу:

- повідомляє уповноважений підрозділ органів Національної поліції України (ювенальну поліцію), службу у справах дітей, Управління освіти і науки про випадки булінгу (цькування) у закладі освіти;
- забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування) (далі – Заходи).

2. Заходи здійснюються методистом закладу у взаємодії з практичним психологом та затверджуються директором закладу.

3. З метою виконання Заходів можна запроваджувати консультаційні години у практичного психолога, створювати скриньки довіри, оприлюднювати телефони довіри.

Відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування)

1. Відповідальність за булінг (цькування) встановлена статтею 173 п. 4 Кодексу України про адміністративні правопорушення такого змісту: **«Стаття 173 п. 4. Булінг (цькування) учасника освітнього процесу».**

2. Булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода

психічному або фізичному здоров'ю потерпілого, – тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

3. Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, – тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

4. Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене малолітніми або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, – тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

5. Діяння, передбачене частиною другою цієї статті, вчинене малолітньою або неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, – тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

6. Неповідомлення директором закладу уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу – тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку.

РОЗДІЛ V. АЛГОРИТМ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ БУЛІНГУ

1. Ознайомлення учасників освітнього процесу з нормативно-правовою базою та регулюючими документами щодо превенції проблеми насилля в освітньому середовищі.

2. Проведення практичним психолог семінарів та тренінгів за темами (Додаток 1).

3. Створення інформаційних куточків для вихованців із переліком організацій, до яких можна звернутися у ситуації насилля та правопорушень.

4. Ознайомлення всіх учасників освітнього процесу з інформацією про прояви насильства та його наслідки.

5. Батьківські збори – це форма організації спільної діяльності батьків, керівників гуртків, практичного психолога, яка передбачає їх спілкування з метою обговорення актуальних питань навчання і виховання, ухвалення рішень.

6. Консультації – форма роботи з батьками, яка передбачає надання фахівцями психологічної служби допомоги батькам із різних проблем родинного виховання.

7. Педагогічний консилиум – форма спілкування вихованців, керівників гуртків, фахівців психологічної служби Навчально-методичного центру психологічної служби Управління освіти і науки та батьків, метою якої є цілісне, різнобічне вивчення особистості вихованця, вироблення єдиної педагогічної позиції.

8. Для успішного попередження та протидії насильству треба проводити заняття з навчання навичок ефективного спілкування та мирного розв'язання конфліктів.

РОЗДІЛ VI.

ПОРЯДОК РЕАГУВАННЯ У ВИПАДКАХ НАСИЛЬСТВА ПРОТИ ДІТЕЙ

1. Якщо працівник закладу підозрює, що дитина стала жертвою насильства, він повинен надати інформацію про це в письмовій формі практичному психологу або керівнику закладу.

2. Практичний психолог викликає батьків або опікунів дитини, яка може бути жертвою насильства, і повідомляє їм про це.

3. Практичний психолог повинен підготувати опис ситуації, в яку потрапила дитина у закладі освіти або в родині на підставі своїх розмов з дитиною, керівником гуртка та батьками і розробити план допомоги дитині.

4. План допомоги має включати рекомендації з таких питань:

- вжиття заходів для забезпечення безпеки дитини, у т. ч. повідомлення компетентних служб про можливий випадок насильства;
- підтримка, яку заклад повинен запропонувати дитині;
- направлення дитини до спеціалізованого центру для отримання допомоги (за потреби).

5. У більш складних випадках (пов'язаних із сексуальним насильством, жорстоким фізичним або психологічним насильством) керівник закладу створює **групу реагування**, до складу якої входять практичний психолог, керівник гуртка дитини та інші працівники закладу, обізнані із ситуацією або добре знайомі з дитиною (надалі – група реагування).

6. Група реагування повинна підготувати план надання допомоги дитині та базується на матеріалах, підготовлених психологом закладу освіти, та іншій інформації, отриманої членами групи.

7. **Якщо про можливий випадок насильства проти дитини повідомляється її батькам або опікунам, створення групи реагування є**

обов'язковим. Група має призначити батькам або опікунам зустріч для обговорення проблеми, під час якої батькам або опікунам може бути повідомлено про те, що можливий випадок насильства буде розслідуватися зовнішньою організацією для забезпечення об'єктивності розслідування; підтримку, яку заклад освіти повинен запропонувати дитині; направлення дитини до спеціалізованого центру для отримання допомоги (за потреби). Необхідно **вести протокол такої зустрічі.**

8. Практичний психолог повинен представити план надання допомоги дитині її батькам або опікунам, рекомендуючи тісну співпрацю під час його виконання.

9. Практичний психолог повинен поінформувати батьків або опікунів дитини про обов'язок закладу повідомити про можливий випадок насильства компетентні органи (прокуратуру, поліцію, суд з питань сім'ї/опікунства, відділ ювенальної превенції).

10. Після того, як психолог поінформував батьків, керівник закладу повинен повідомити про можливий злочин прокуратуру, поліцію або службу у справах сім'ї та неповнолітніх, відділ ювенальної превенції.

11. Відповідальність за подальші дії несуть органи, зазначені у попередньому пункті.

12. Якщо про можливий випадок насильства проти дитини повідомляється батькам або опікунам дитини, але факт такого випадку не підтверджується, батьки або опікуни дитини мають отримати інформацію про це в письмовій формі.

13. Усі працівники закладу та інші особи, яким стало відомо про випадок насильства або будь-які пов'язані з ним питання в межах своїх службових обов'язків, повинні зберігати конфіденційність, за винятком інформації, яка передається компетентним органам відповідно до порядку реагування.

РОЗДІЛ VII. ПРИНЦИПИ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ ДАНИХ ДИТИНИ

1. Особисті дані дитини мають бути захищені, згідно з положеннями Закону України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010, в редакції від 12.01.2022

2. Працівники закладу, які працюють з особистими даними дітей, повинні зберігати їхню конфіденційність і вживати заходів для їхнього захисту від несанкціонованого доступу.

3. Особисті дані дитини надаються лише тим особам і організаціям, які мають на це право, згідно із законодавством, та відповідні повноваження.

4. Працівник закладу може використовувати інформацію про дитину з освітньою або навчальною метою лише за умови анонімності дитини та неможливості її ідентифікації за допомогою такої інформації.

5. Працівник закладу не має права надавати інформацію про дитину, її батьків чи опікунів представникам засобів масової інформації.

6. У виняткових ситуаціях, якщо це є обґрунтованим, працівник закладу може звернутися до батьків або опікунів дитини за дозволом надати їхні контактні дані представникам засобів масової інформації. Такі дані надаються лише за умови отримання дозволу.

7. Працівники закладу не мають права надавати можливість представникам засобів масової інформації встановлювати контакт з дітьми.

8. Працівники закладу не мають права розмовляти з представниками засобів масової інформації про дітей, їхніх батьків чи опікунів. Це також стосується ситуацій, коли працівник закладу вважає, що його висловлювання не записуються.

9. У виняткових ситуаціях, якщо це є обґрунтованим, працівник закладу може мати розмову з представниками засобів масової інформації про дитину або її батьків (опікунів) за умови згоди на це батьків (опікунів) у письмовій формі.

РОЗДІЛ VIII. ПРИНЦИПИ ЗАХИСТУ ЗОБРАЖЕНЬ

1. Визнаючи право дітей на приватність і захист особистих інтересів, заклад повинен захищати зображення дітей.

2. Працівники закладу не мають права давати дозвіл на фото-, відеозйомку дітей або їх аудіозапис на території закладу без попередньої згоди батьків або опікунів дитини в письмовій формі.

3. Для отримання згоди батьків (опікунів) для фото-, відеозйомки дитини керівник гуртка має звернутися до них, згідно з процедурою для отримання такого дозволу. Не дозволяється надавати представникам ЗМІ контактні дані батьків (опікунів) дитини без їхньої попередньої згоди.

3. Якщо зображення дитини є лише частиною великого зображення, наприклад, публічного заходу, пейзажу, зборів тощо, дозвіл батьків (опікунів) на фото-, відеозйомку не є необхідним.

4. Оприлюднення працівником закладу зображення дитини в будь-якому вигляді (фото-, відео- або аудіозапису) потребує попередньої згоди батьків або законних опікунів дитини в письмовій формі.

2. Згаданий в п.1 дозвіл повинен містити дані про те, де буде оприлюднено запис або зображення та в якому контексті його буде використано.

РОЗДІЛ ІХ. ПРИНЦИПИ ДОСТУПУ ДІТЕЙ ДО МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1. Надаючи дітям доступ до мережі Інтернет, заклад освіти зобов'язаний вжити всіх заходів для захисту їх від матеріалів, які можуть зашкодити їхньому належному розвитку, зокрема, має бути встановлено останню версію спеціального програмного забезпечення для такого захисту.

2. На території закладу освіти дитина може мати доступ до мережі Інтернет під наглядом керівника гуртка на заняттях.

3. Коли дитина отримує доступ до мережі Інтернет під наглядом працівника закладу освіти, останній має розповісти дитині про принципи безпечного користування мережею Інтернет. Крім того, керівник гуртка відповідає за забезпечення безпеки дітей при використанні мережі Інтернет під час занять.

4. Особа, відповідальна за доступ до мережі Інтернет, повинна забезпечити на території закладу на всіх комп'ютерах з доступом до мережі Інтернет встановлення та регулярне оновлення таких елементів:

- програмне забезпечення для блокування доступу до небажаних ресурсів;
- програмне забезпечення для контролю користування дітьми мережею Інтернет;
- антивірусне програмне забезпечення;
- програмне забезпечення для блокування спаму;
- мережевий захист (брандмауер).

5. Програмне забезпечення, згадане в п. 1, має оновлюватися відповідальною за це особою щонайменше один раз на місяць.

6. Керівник гуртка має щонайменше один раз на місяць перевіряти, чи не має небезпечних матеріалів на комп'ютерах з доступом до мережі Інтернет. Якщо такі матеріали виявлено, вона має визначити, хто використовував комп'ютер, коли було завантажено такі матеріали.

7. Керівник гуртка має повідомити адміністрацію закладу освіти про дитину, яка використовувала комп'ютер для завантаження небезпечних матеріалів.

8. Керівник гуртка повинен провести розмову з такою дитиною стосовно безпечного використання мережі Інтернет.

9. Якщо під час такої розмови керівник гуртка дізнається про зловживання стосовно дитини, він має вжити відповідних заходів.

РОЗДІЛ Х. МОНІТОРИНГ КБОС

1. У закладі затверджено документ під назвою «Кодекс безпечного освітнього середовища Центру науково-технічної творчості», який затверджено рішенням педагогічної ради.

2. У закладі освіти призначено уповноважену особу, відповідальну за реалізацію та дотриманням положень КБОС - практичний психолог закладу і групу реагування.

3. У функціональні обов'язки відповідальних за дотримання положень КБОС входить:

- отримання повідомлень про ризики для дітей і реагування на них;
- проведення не рідше ніж один раз на рік загального моніторингу рівня виконання вимог КБОС та реагування на будь-які сигнали щодо його порушення;
- анкетування, опитування працівників закладу про виконання КБОС, внесення пропозицій щодо внесення змін до КБОС, повідомлення про порушення його вимог на території закладу;
- надання пропозицій щодо внесення можливих змін у КБОС;
- консультування працівників закладу щодо конкретних випадків порушення безпеки дитини;
- роз'яснення у разі потреби батькам, дітям положень КБОС, надання інформації щодо їх змін;
- інформування (у разі потреби) про випадки порушення безпеки дитини (ризик, загрози, насильство) компетентних установ, таких як поліція (шкільні офіцери поліції, відділ ювенальної превенції), соціальні служби.

4. Призначені особи, які відповідають за реалізацією КБОС, реагують на будь-які сигнали щодо його порушення, а також вносять пропозиції стосовно внесення змін до Кодексу.

5. Уповноважена особа проводить не рідше, ніж один раз на рік, загальний моніторинг рівня реалізації та дотриманням положень КБОС учасниками освітнього процесу методом анкетування (Додаток 2). При цьому звертається увага на наступні моменти:

- які успіхи були досягнуті, в яких сферах (аспектах), з якою категорією (здобувачі освіти, батьки/опікуни, працівники закладу);
- завдяки чому вдалося досягнути успіху;
- які зміни варто внести у КБОС;
- які способи комунікації, донесення важливої інформації у закладі є найефективнішими.

6. Під час проведення такого загального моніторингу працівники закладу можуть подавати пропозиції стосовно внесення змін до КБОС та повідомляти про порушення її вимог на території школи.

7. Показники виконання КБОС:

- заклад освіти запровадив та виконує Кодекс безпечного освітнього середовища;
- у закладі запроваджено реалізацію КОБС, який містить принципи захисту дітей від насильства.
- стратегія і відповідні принципи захисту дітей дотримуються усіма учасниками освітнього процесу.

8. Додаткові джерела отримати інформації про виконання положень КБОС:

- опитування учасників освітнього процесу (дітей, педагогів, батьків);
- спостереження за змінами в поведінці учнів, педагогів, батьків;
- перевірка показників виконання вимог документа закладу.

9. На основі результатів анкетування працівників закладу відповідальна особа готує звіт та передає його керівнику закладу освіти.

10. Враховуючи результати моніторингу, керівник закладу вносить необхідні зміни до КБОС та повідомляє про них працівників закладу освіти.

11. Заклад освіти здійснює нагляд за своїми працівниками для запобігання випадкам насильства проти дітей:

- прийняття на роботу нових працівників здійснюється з перевіркою їх біографічних даних, характеристик і придатності для роботи з дітьми;
- у випадках, коли виникають підозри щодо можливих загроз безпеці дітей або застосування насильства проти дітей працівниками закладу, у закладі освіти завжди дотримуються вимог, зазначених у антибулінговому кодексі.

12. Заклад освіти проводить навчання своїх працівників з питань захисту дітей від насильства та надання їм допомоги у небезпечних ситуаціях:

- усі працівники закладу ознайомлені з антибулінговим кодексом;
- усі працівники закладу знають, як розпізнати чинники ризику й ознаки насильства проти дітей, а також правові аспекти захисту дітей (обов'язковість втручання для залучення правоохоронної системи);
- керівники гуртків пройшли інструктаж з питань запобігання випадкам знущань над однолітками серед дітей і реагування на них;
- працівники закладу мають доступ до інформації про можливість отримання допомоги у випадках, коли підозрюється застосування насильства проти дітей, разом із контактними даними місцевих установ, які надають допомогу у надзвичайних ситуаціях.

13. У закладі освіти навчають дітей, як захистити себе від усіх форм насильства:

- у закладі освіти на годинах спілкування організовано заняття з питань прав дитини та захисту від насильства і зловживань (також у мережі Інтернет);
- діти знають, до кого вони мають звертатися за порадами та допомогою у випадках насильства та булінгу;
- у закладі є електронні навчальні матеріали для дітей з питань прав дитини, захисту від ризиків насильства та зловживань, правил безпечної поведінки у мережі Інтернет;
- діти мають доступ до інформації про права дитини та можливості отримання будь-якої допомоги у складних ситуаціях, зокрема про безкоштовні гарячі лінії для дітей і молоді (інформація розміщена на сайті ЦНТТ БМР та на стенді у закладі).

14. Заклад освіти проводить моніторинг своєї діяльності та регулярно перевіряє її на відповідність прийнятим стандартам захисту дітей:

- прийняті правила та процедури для захисту дітей переглядаються щонайменше один раз на рік;
- у рамках проведення контролю за дотриманням правил і процедур для захисту дітей у закладі проводяться консультації з дітьми та їхніми батьками (опікунами).
- щорічно готується внутрішній звіт про виконання КБОС.

РОЗДІЛ XI. РЕАГУВАННЯ НА ПОРУШЕННЯ ПУНКТИВ ДОКУМЕНТУ

Здобувачі освіти, батьки, керівники гуртків є рівноправними учасниками освітнього процесу. Тому кожному з них можна/потрібно реагувати на порушення пунктів КБОС

Кожен має право і може:

1. Зробити зауваження порушникові/порушникам КБОС.
2. Повідомити про порушення відповідальним особам.

Реагування та дії в разі порушення

Мета групи реагування – допомогти учасникам конфлікту краще зрозуміти їхні справжні інтереси/потреби/страхи, налагодити спілкування між ними та знайти найефективніше вирішення проблеми.

КБОС – не є документом, який містить наказові або по каральні пункти, тому дії групи реагування мають відбуватися в рамках чинного законодавства

України, Європейської конвенції з прав людини, Загальної декларації з прав людини;

Відповідно до ситуації і для її вирішення може бути скликана вся група або ж частина її членів. Кожен представник групи реагування є посередником та зобов'язується ставитися до розв'язування проблеми неупереджено.

РОЗДІЛ XII. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. КБОС стає чинним у день його оприлюднення.

2. Оприлюднення документа відбувається таким чином, щоб він був доступний усім працівникам закладу – через його розміщення на офіційному веб-сайті закладу освіти та розсилку електронною поштою.

Теми, спрямовані на розвиток навичок уникнення потенційних небезпек, з якими можна зустрітися як у реальному житті, так і в мережі Інтернет, на розвиток навичок подолання труднощів житті

Орієнтовний перелік тем для навчання учнів:

- Як протистояти тиску та відстоювати власну позицію.
- Моя поведінка в конфлікті/небезпечній ситуації.
- Як будувати стосунки з однолітками.
- Правила безпеки в Інтернеті.
- Вчимося розуміти один одного.
- Як адаптуватися до нових умов/незнайомої ситуації.
- Насильство. Як його уникнути?
- Взаєморозуміння – гарантія твоєї безпеки.
- Маніпуляції та захист від них.
- Для чого потрібна конкуренція в групі?
- Вчимося довіряти один одному.
- Безпечна школа. Маски булінгу.
- Конфлікт і взаємодія.

Орієнтовний перелік тем для навчання батьків:

- Булінг у школі: як діяти батькам?
- Школа, батьки, діти – як сформувати взаємини?
- Безпечний Інтернет.
- Як спілкуватися з власною дитиною? (Мистецтво ефективного спілкування з дитиною).
- Попередження насильства, жорстокості в сім'ї або дитинство починається з любові.
- Як правильно подолати свою та чужу агресію?
- Методи позитивної дисципліни.
- Як навчитися довіряти власній дитині або поговоримо про довіру.
- П'ять шляхів до серця дитини.
- Поняття безпеки. Безпека освітнього середовища.

Орієнтовний перелік тем для навчання вчителів:

- Цькування у школі: як лікувати клас від булінгу.
- Особливості підтримки дітей і їхніх сімей у ситуації домашнього

- насильства.
- Законодавство з питань протидії насильству над дітьми.
- Як уникати конфліктів з учнями?
- Педагогіка партнерства.
- Як подолати агресію учнів?
- Як згуртувати/здружити колектив?
- Майстерність педагогічного спілкування.
- Безпечне освітнє середовище.
- Принципи захисту особистих даних учнів, їх зображень.

Додаток 2

АНКЕТА «МОНІТОРИНГ ДОТРИМАННЯ ПОЛОЖЕНЬ КБОС»

	так	ні
1. Чи знаєте Ви правила та положення КБОС?	☐	☐
2. Чи знайомі Ви з процедурою дій, коли є підозра на існування загрози для безпеки дитини?	☐	☐
3. Чи знаєте Ви, як реагувати на загрозу безпеці дитини?	☐	☐
4. Чи помітили Ви будь-які порушення положень Кодексу безпечного освітнього середовища іншими працівниками Вашого закладу?	☐	☐
5. Чи є у Вас зауваження або пропозиції (зокрема, щодо внесення змін) стосовно Кодексу безпечного освітнього середовища?	☐	☐